

Spomini na Črni vrh

Zapis življenjske zgodbe po pripovedovanju

Moj oče Ferdinand Arnejc je bil rojen leta 1887. Hodil je v gozdarsko šolo v Celovcu, kamor je nekoč prišel baron Born in povprašal po dveh najboljših učencih v razredu. Po končanem šolanju ju je takoj zaposlil. Tako je moj oče postal oskrbnik gozdov pri baronu Bornu. Zanj je tudi drugje po Gorenjskem kupoval les, Born pa ga je prodajal naprej. Takrat je bila vojna in so potrebovali mnogo lesa. Prevozniki lesa so bili oproščeni vojske. Pri svojem delu je oče hodil tudi v Rovte in tako prišel v Črni vrh na Jeranovo posestvo. Lastnik je bil že zelo star in dela ni več zmoget. Mojemu

*Mama Ana in oče Ferdinand na saneh
pozimi 1917/18*

očetu je potožil, da bi posestvo rad prodal. Očetu je bilo posestvo zelo všeč, ker je imelo lepo lego in veliko gozda. Tedanji lastnik ni imel sorodnikov ali pa niso hoteli v te hribe. Po nekaj dneh sta sklenila kupčijo in oče je posestvo odkupil. Mama je bila Balohova z Jesenic. Z očetom sta se poročila leta 1918, jaz sem se rodila leto kasneje. Oče je že leta 1920 umrl za posledicami težke železniške nesreče, ki jo je doživel na poti z Dunaja. Posestvo je zapustil meni, sedem mesecev stari Jekici. V mojem imenu ga je upravljala mama Ana Arnejc, rojena Baloh. Mama se je čez pet let drugič poročila z Antonom Tršanom, poslovnežem iz Kranja. Po poroki je domačo hišo prepustila bratu, z drugim možem pa sta se preselila v Rožmanovo hišo, kjer so imeli gostilno in nekaj trgovskih lokalov, ki so jih oddajali. Mama je čez teden pomagala v očetovi pisarni, za konec tedna pa prišla v Črni vrh. Tršan je bil posloven mož

in je videl, da bi se na tem lepem kraju tudi od turizma dalo nekaj iztržiti. Popravlil je hišo, v prvem nadstropju naredil šest sob, na podstrešju pa uredil skupna ležišča. Mama je odprla še gostilno in sčasoma je postalo posestvo bolj donosno. Ker je

bila mama med tednom v dolini, so bili v Črnem vrhu oskrbniki. Najdalj so ostali Karničarjevi, ki so imeli kar nekaj otrok. Zadnja se je tu rodila Justi. (Na fotografiji otroci plešejo okoli bresta.) Mati je z otroki skrbela za živino in obdelovala zemljo, oče pa je poleg dela v tovarni opravljal težja dela na posestvu. V gostilni so ponujali domačo hrano, ki so jo pridelali na posestvu. Za vrtnarstvo je veliko storil vaški

Tršanova domačija »pri Čehu« v Črnem vrhu leta 1937 (fotografija je iz osebne arhiva Antonije Robič)

župnik Krašna. Vaščanom je rekel: »Da ne boste jedli samo zelje, repo in korenje, posadite še kaj boljšega, kot sta ohrovt in cvetača. «Vaščane je tudi spodbujal k promoviranju kraja kot zdravilišča in izdajanju promocijskega gradiva. Ko je kraj zaslovel kot odlično zdravilišče za živce, pljuča in astmo, so v vedno večjem številu prihajali zlasti Ljubljancani. V Ljubljani je bilo namreč veliko megle, zato so mnogi zboleli za astmo.

Ob koncu tedna so Jeseničani v Črni vrh prihajali na nedeljsko kosilo, predvsem na prigovarjanje otrok, ki so se želeli gugati na naših gugalnicah (čolnih). Postregli smo jim z domačo hrano. Otroci so imeli še zlasti radi puding z malinami ali borovnicami. Moški so po kosilu balinali, ženske pa klepetale in se ob tem ukvarjale z ročnimi deli.

Otroci plešejo okoli bresta v Črnem vrhu leta 1930

Poleti je bilo še posebej živahno.

Spominjam se, da je bilo do sv. Ane, ki goduje 26. julija, vse seno v vasi pokošeno. Na ta dan so na vozove naložili hrano in orodje in odpeljali do svojih rovtov na planini, kjer so ostali ves čas košnje. Potem so prišli »ofirat« naši mami, ki je bila Ana. S pokrovkami, lonci, »beštekom« in še s kakšnimi bobni so ropotali, potem pa še eno zapeli. Mama jih je povabila v gostilno, kjer so dobili hrano in pijačo. Potem so praznovali in se veselili. Naslednji dan so pričeli v rovtih kositi. Stari Kopišar je

rekel: «Jutri bomo mi cel naš rovt z železom pokrili!» in pri tem mislil na kose. Ko so pokosili seno in pomalicali, so tudi na rovtih »ofirali«. Tokrat je bil običaj drugačen od prejšnjega. Eden od fantov je nastavil »ta zadnjo plat« kot pri igri »rihterja bit«, dva pa sta eno od deklec prijela pod pazduho in za noge. Potem so jo trkali vanj in prosili za lepo vreme. Pozimi so dekleta izdelovale čipke, da so z njimi obrobile spodnje hlače, če bi se slučajno pokazale izpod krila. Enkrat so punco tako močno trčili v fanta, da se je skotalil po bregu navzdol, ostali pa so se smejali.

Živahno je bilo tudi pozimi. V Rovtah je bila šola štirirazrednica, kjer je službovala učiteljica Fistrova. Otroci so se v šolo vozili z doma izdelanimi sankami, ki so jih ponavadi dobili za Miklavža.

Učiteljica z otroki pred Kopišarjevo gostilno

Tudi odrasli so se v dolino vozili s sankami. V prostem času so se vsi sankali tudi za zabavo. Celo z Jesenic so se prihajali sankat v Rovte. Sankali so se od Jerce ali od Kopišarja, le najpogumnejši pa so se upali na saneh spustiti s Črnega vrha. Za božič so z Jesenic prišli ljudje že popoldan. Pri nas v gostilni so se zbrali na kosilu. Po kosilu so izdelovali bakle,

jih zvečer prižgali in se odpravili v cerkev pri sv. Križu k polnočnici. Domačini so jim tam pripravili sprejem.

Ko sem bila stara 21 let, sem prevzela posestvo in gostilno v Črnem vrhu. Imela sem eno ali dve kravi in nekaj ovac. Ker sem končala trgovsko akademijo in gostinsko šolo, sem vodila gostilno in čez teden pomagala očimu v pisarni. Ves zaslužen denar sem vtaknila v Črni vrh. Med vojno sem imela gostilno še eno leto. Ker sem delala za partizane, so me Nemci odpeljali. Spominjam se, da sem 6. aprila 1942 posadila krompir, naslednji dan so me pa odpeljali. Krompir na njivi so pustili, vse, kar je bilo uporabnega v gostilni in v shrambi, pa pobrali. Med potjo sem jih spraševala, ali me bodo odpeljali za dalj časa. Odgovorili so mi, da ne vedo, kdaj se bom vrnila. Pregovorila sem jih, da smo se ustavili pri mami, češ da ji moram izročiti ključ od hiše v Črnem vrhu, saj je treba poskrbeti za živino in hišo. Mama jih je povabila v hišo in jim ponudila domače žganje ter prigrizek. Nekaj časa smo tako sedeli, klepetali in pili. Oficirja sta postajala vse boljše volje in preden sta se poslovila, sta mami naročila, naj ju počakam do naslednjega dne. Nista se vrnila, a jaz si nisem več upala

v Rovte. Ostala sem v dolini in se zaposlila v pisarni očimove tovarne. Tisto leto sem se poročila in rodila prvega sina. Preselili smo se na Koroško Belo. Januarja 1945 se je rodil še drugi sin. Bila je tako huda zima, da si sama nisem upala v bolnico. Ko je prišel čas poroda, sta šla z mano mož in sosed. Na sankah sta me odpeljala v bolnico, kjer so me najprej pogreli, potem pa sem rodila. Tako sem dočakala konec vojne. Takoj, ko so Nemci odšli, smo šli z družino pogledat v Črni vrh. Tršanovo tovarno so nacionalizirali in ostala sem brez službe. Druge nisem dobila, zato sem ostala doma. Z družino smo se preselili v Črni vrh. Ata, ki je dobil službo v železarni, je »čez sedem grabnov« hodil s »šihta« domov in nam nosil »košto«. Poleti nas je bilo vedno veliko, saj sem poleg svojih pazila še otroke naših sorodnikov.

Še danes rada preživljam poletja v Rovtah. Družbo mi dela sin Sašo, ki obenem skrbi za hišo.